

Aanbeveling LOVF inzake het eerste huwelijksdomicilie onder de Europese Verordening huwelijksvermogensstelsels

Het Landelijk Overleg Vakinhoud Familie- en Jeugdrecht (LOVF) van de rechtbanken en gerechtshoven heeft in juni 2019 een aanbeveling vastgesteld waarin de gerechten worden geadviseerd om bij de vaststelling van het eerste huwelijksdomicilie in art. 26 lid 1 sub a van de Europese Verordening huwelijksvermogensstelsels als uitgangspunt een termijn van ten hoogste zes maanden na de huwelijksluiting aan te houden. Deze aanbeveling is tot stand gekomen op advies van de landelijke Expertgroep IPR van de rechterlijke macht. Het LOVF en de Expertgroep IPR hechten eraan om de tekst van dit advies te publiceren, zodat de rechtspraak op de hoogte is van de beweegredenen en de argumenten die hebben geleid tot deze aanbeveling.

1. Inleiding

Op 29 januari 2019 is Verordening (EU) 2016/1103 tot uitvoering van de nauwere samenwerking op het gebied van de bevoegdheid, het toepasselijke recht en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels¹ (hierna: de Verordening of HuwvermVo) voor Nederland van kracht geworden. Deze Verordening heeft belangrijke gevolgen voor de Nederlandse rechtspraak, ook voor de rechterlijke macht. Zo zal de Nederlandse rechter aan de hand van deze Verordening het toepasselijke recht op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten moeten vaststellen, wanneer het huwelijk op of na 29 januari 2019 is voltrokken (art. 69 lid 3 HuwvermVo).

Wanneer de echtgenoten zelf geen rechtskeuze hebben gemaakt, wordt het toepasselijke recht op het huwelijksvermogensregime bepaald volgens de objectieve conflictregeling van de Verordening. Deze objectieve conflictregeling verklaart in art. 26 lid 1 op het huwelijksvermogensregime van toepassing het recht van de staat:

- A. waar de echtgenoten na de huwelijksluiting hun eerste gewone gemeenschappelijke verblijfplaats hebben, of bij gebreke daarvan,
- B. waarvan beide echtgenoten op het tijdstip van de huwelijksluiting de nationaliteit bezitten, of bij gebreke daarvan,
- C. waarmee de echtgenoten samen op het tijdstip van de huwelijksluiting de nauwste band hebben.

---

¹ PbEU 2016, L 183/1.

2. Eerste huwelijksdomicilie onder de Verordening

In de eerste trede van de objectieve conflictregeling wordt aangeknoopt bij het eerste huwelijksdomicilie van de echtgenoten, dat wil zeggen de staat waar de echtgenoten zich na de huwelijksluiting vestigen om gezamenlijk een duurzaam bestaan op te bouwen. De vraag rijst tot welk moment na de huwelijksluiting de echtgenoten nog een eerste huwelijksdomicilie kunnen vestigen. Volgens de tekst van art. 26 lid 1 sub a HuwvermVo gaat het om **de staat 'waar de echtgenoten na de huwelijksluiting hun eerste gewone gemeenschappelijke verblijfplaats hebben'**. In de preambule van de Verordening wordt onder overweging nr. 49 **daarover het volgende opgemerkt**: '(...) Zo dient de eerste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats van de echtgenoten kort na de huwelijksluiting het eerste criterium te vormen vóór het recht van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten op het tijdstip waarop het huwelijk werd gesloten. (...)'. Uit deze overweging kan worden opgemaakt dat de opstellers van de Verordening hebben beoogd enige rek toe te staan voor de periode waarbinnen de echtgenoten hun eerste huwelijksdomicilie na de huwelijksluiting kunnen vestigen.² Anders gezegd, is voor het vestigen van een eerste huwelijksdomicilie onder art. 26 lid 1 sub a HuwvermVo niet vereist dat de echtgenoten zich direct na de huwelijksluiting in een staat vestigen, maar mag er enige tijd zijn gelegen tussen de datum van de huwelijksluiting en het moment waarop de echtgenoten een eerste huwelijksdomicilie vestigen. Over de vraag hoeveel tijd tussen beide momenten mag zijn gelegen verschaft de Verordening echter geen duidelijkheid.³

3. Eerste huwelijksdomicilie onder het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 en het Chelouche/Van Leer-regime

Het eerste huwelijksdomicilie komt als aanknopingspunt ook terug in twee andere bronnen van het IPR huwelijksvermogensrecht, te weten het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978⁴ en het Chelouche/Van Leer-regime⁵. Deze twee bronnen blijven van belang voor de aanwijzing van het toepasselijke recht op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten die vóór 29 januari 2019 in het huwelijk zijn getreden en daarmee buiten het temporele toepassingsgebied van de Verordening vallen (art. 69 lid 3 HuwvermVo). Algemeen wordt aangenomen dat bij het vestigen van een eerste huwelijksdomicilie onder deze twee bronnen een periode van zes maanden kan worden aangehouden. Dit betekent dat de echtgenoten onder deze twee bronnen een eerste huwelijksdomicilie hebben wanneer zij zich binnen zes maanden na de huwelijksluiting in een staat hebben gevestigd met de bedoeling daar een duurzaam

² Dat is overigens anders ten aanzien van de gemeenschappelijke nationaliteit van de echtgenoten. Volgens de tweede trede van de objectieve conflictregeling geldt, bij gebreke van een eerste huwelijksdomicilie, het recht **van de staat waarvan beide echtgenoten 'op het tijdstip van de huwelijksluiting' de nationaliteit bezitten** (art. 26 lid 1 sub b HuwvermVo). Het moment van de huwelijksluiting is in dat geval doorslaggevend.

³ In de internationale literatuur bestaat hierover vooralsnog geen eenstemmigheid. Zo wordt in Duitsland gedacht aan een termijn van drie maanden, met een eventuele uitloop naar zes tot acht maanden (D. Coester-Waltjen, 'Die objektive Anknüpfung des Ehegüterstatus', in: A. Dutta/J. Weber (red.), *Die Europäischen Güterrechtsverordnungen*, C.H. Beck 2017, p. 53; B. Heiderhoff, *Die EU Güterrechtsverordnungen*, *IPRax* 2018/1 p. 5; vgl. E.N. Frohn, Art. 26 Verordening Huwelijksvermogensstelsels: de objectieve verwijzingsregel, *WPNR* 2018/7216, p. 895), en in Frankrijk aan een termijn van zes maanden (P. Lagarde, in: U. Bergquist e.a. (red.), *The EU Regulation on matrimonial and patrimonial property*, Oxford University Press 2019, p. 112).

⁴ **Verdrag inzake het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime**, 's-Gravenhage 14 maart 1978, *Trb.* 1988, 130.

⁵ HR 10 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AE1063, *NJ* 1977/275, m.nt. J.C. Schultsz.

bestaan op te bouwen. Deze periode van zes maanden is gebaseerd op een aanbeveling van de Werkgroep IPR van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak⁶ en vindt steun in de wetenschappelijke literatuur⁷ en de rechtspraak⁸.

4. Aanbeveling

Gelet op de onduidelijkheid in de Verordening met betrekking tot de periode waarbinnen een eerste huwelijksdomicilie door de echtgenoten kan worden gevestigd, verdient het volgens de Expertgroep IPR aanbeveling om de bestaande praktijk onder het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 en het Chelouche/Van Leer-regime te handhaven, door onder de toepassing van de objectieve conflictregel in art. 26 lid 1 sub a HuwvermVo een termijn van zes maanden na de huwelijkssluiting aan te houden voor het vestigen van een eerste huwelijksdomicilie van de echtgenoten. Het aanhouden van een termijn van zes maanden komt de uniforme toepassing van de Verordening ten goede, zolang een richtinggevende uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie of de Hoge Raad op dit punt ontbreekt. Bovendien wordt hiermee de voorspelbaarheid van rechtelijke uitspraken in internationaal huwelijksvermogensrechtelijke zaken vergroot.

5. Uitzonderingen

In de rechtspraak zijn onder het Haags Huwelijksvermogensverdrag 1978 en het Chelouche/Van Leer-regime gevallen bekend waarin door de rechter wordt afgeweken van de genoemde termijn van zes maanden, door rekening te houden met een verlate vestiging van een huwelijksdomicilie van de echtgenoten, bijvoorbeeld pas na zeven of acht maanden na de huwelijkssluiting. De Expertgroep IPR is van mening dat de aanbevolen termijn van zes maanden onder art. 26 lid 1 sub a HuwvermVo tot uitgangspunt moet worden genomen en dat daarvan slechts in uitzonderlijke gevallen kan worden afgeweken. De feiten en omstandigheden van het geval zullen in dat verband doorslaggevend zijn, met dien verstande dat volgens de Expertgroep IPR niet al te snel een uitzondering op de aanbevolen termijn van zes maanden moet worden aangenomen. Als stelregel kan worden aangehouden dat, hoe groter de afwijking is van de aanbevolen termijn van zes maanden, hoe minder snel een uitzondering op het uitgangspunt kan worden aangenomen.

Expertgroep IPR

---

⁶ Werkgroep IPR, Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, Knelpunten in het internationaal huwelijksvermogensrecht, *Trema* 1995, nr. 5, p. 151: 'De Werkgroep stelt zich op het standpunt dat het in beginsel aan het feitelijk oordeel van de rechter moet worden overgelaten of in het concrete geval een eerste huwelijksdomicilie valt aan te wijzen en, zo ja, in welk land het moet worden gesitueerd. Ter vermindering van rechtsonzekerheid ware daarbij echter een bovengrens aan te houden (...), t.w. zes maanden na de huwelijkssluiting. In uitzonderlijke situaties zou een langere periode kunnen worden aanvaard, maar in de meeste gevallen zal een langere periode dan zes maanden nauwelijks pleitbaar zijn.'

⁷ Asser/*Vonken* 10-II 2016/246; I.S. Joppe, *Huwelijksvermogensrecht*, Praktijkreeks IPR, Maklu 2010, nr. 43 en 69; F. Ibili, *Groene Serie Personen- en familierecht*, Titel 7 (IPR), Haags Huwelijksvermogensverdrag, art. 4, aant. 6.1; M.H. Ten Wolde, 'Huwelijk, persoonlijke betrekkingen tussen echtgenoten, huwelijksvermogensrecht', in: Th.M. de Boer, F. Ibili (red.), *Nederlands internationaal personen- en familierecht – wegwijzer voor de rechtspraak*, Wolters Kluwer 2017, p. 112 en 118.

⁸ Zie de rechtspraak vermeld bij P. Vlas/F. Ibili, *WPNR* 2007/6714, p. 532-543, *WPNR* 2012/6942, p. 603-611 en *WPNR* 2012/6943, p. 625-628.